

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Res non esse realiter præsentēs æternitati ab æterno, nec talem
præsentiam esse rationem certitudinis scientiæ Dei verior opinio fert. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

esse præscientiam: nam si apud Deum futura nondum sunt, sicut etiam in ipso ordine rerum accidit; sed Deus scientia sua futura præuenit: ergo, *Bis* inquit Aug. *ita sentit, vno quidem modo secundum futurorum præscientiam; altero vero secundum præsentium scientiam.* Quib. verbis ipsemet Augustinus infert incommodum illud, videlicet eadem bis à Deo cognosci, si futura ei præsentia non sunt. Sed præter illius auctoritatem, ratione etiam probatur, ita sequi: nam Deus primum dicitur scire rem, quando est vere futura, deinde cum est iam realiter præsens, quamuis enim ex hoc nulla realis in Deo mutatio sequatur; sola tamen rerum mutatio sufficit, ut scientia Dei ad ipsas varie relata, varia etiam, & diuersa dicatur: quemadmodum aliter dicitur scire res futuras, aliter vero solum possibiles: hoc est, eius essentia omnino re ipsa immutata, comparata ad possibilia, dicitur scientia vno modo; collata vero cum futuris, dicitur scientia altero modo: quod igitur mirum si collata cum rebus futuris, & comparata cum præsentibus, dicatur vno modo ipsa met res cognoscere, nulla facta reali mutatione in seipsa.

Tertia ratio. Tertium argumentum: nisi ratione præsentia in æternitate dicamus, res contingentes certo & infallibili scientia à Deo cognosci, vix potest alia causa assignari certitudinis scientia Dei: ergo merito illam concedit hæc opinio, ne cogantur auctores illius cum aliquibus Scholasticis fateri, occultam esse causam talis certitudinis. An vero huius fuerit sententia S. Thom. quem in hanc sententiam discipuli ipsius pettrahere conantur, c. 5. dicemus.

CAPVT III.

Res non esse realiter præsentem æternitati ab æterno, nec eadem præsentiam esse rationem certitudinis scientia Dei verior opinio fert.

Alexand. *Emam.* *Scotus.* *Dionand.* *G. Iovin.* *Gregor.* *Maxim.* **T**Ametsi præcedens sententia aliquib. ante annis fuerit in scholis satis plausibilis, iam vero opposita magis recepta est: quæ etiam apud antiquos Scholasticos communior erat, & meliora multo habet fundamenta: ea vero duo asserit, vnu est, res futuras non esse præsentem æternitati ab æterno præsentia reali, sed solum in mète Dei præsentia obiectiua: alterum est, eam præsentiam, quam prior sententia adstruit, non esse deo rationem cognoscendi certo futura: quinimo, ut paulo inferius monstrabimus, etiam si essent præsentem propter æternitatis eminentiam, nihilominus prius natura, quam præsentem essent, à Deo cognoscerentur.

Priorem partem defendunt *Alexand.* p. q. 23. m. 4. a. 7. Bon. in 1. d. 39. a. 2. q. 3. Scot. q. 1. §. aliter ponitur, & S. Contra istud Dur. q. 3. nu. 2. & seq. Gab. in 1. d. 38. q. 1. a. 2. post prim. conclus. Greg. q. 1. a. 2. circa fin. Mas. in suo castigatorio in expositione huius art. S. Th. vbi refert priorem sententiam à multis Doctoribus notatam fuisse Parisijs, quam S. Th. falso tribuebant: adde etiam alios Thomistas, quos c. 5. referemus.

Primum autem probari posset auctoritate Aug. 12. de ciuit. Dei cap. 15. in fine, vbi ait de Deo: *Et si potentiam suam fabricatoriam (ut ita dicam) velut subtrahat, ita non erunt, sicut antequam fierent, non fuerunt: sed ante dico æternitate, non tempore.* Ergo sentit Aug. antequam fuissent in suo tempore, non solum non fuisse in priori tempore, sed neque in æternitate: quod si fuissent ab æterno realiter præsentem æternitati, fuissent in illa ante tempus.

Valquez. in 1. part. Tomus 1.

Deinde rationibus confirmari potest, prima est Scoti hoc modo: ut immensitas Dei non est ab æterno præsens omnibus locis in tempore futuris, vel contra, loca non replentur Dei immensitate ab æterno; ita nec res futuræ ab æterno continentur ipsa æternitate. Secundo arguit Scotus: si res ab æterno sunt realiter præsentem æternitati, aut, sicut aduersarij dicunt, realiter coexistunt æternitati, & non solum habent illud esse diminutum, hoc est, esse obiectiuium, quod docet Scotus; sequitur, non posse in tempore, & propria mensura produci: idem enim bis produceretur manens in suo esse: hæc ratio magis illustrabitur quarta ratione, quam ex Dur. latius prosequemur.

Tertia ratio, quoties aliqua plura existunt simul, aut coexistunt (ut S. scholastici loquuntur) cum aliquo tertio simul, etiam inter se existere, aut coexistere necesse est: atqui non omnia futura se cum coexistunt realiter, sed aliqua sunt alijs priora; ergo nec coexistunt realiter æternitati.

Ad hæc duo postiora argumenta putat Caiet. responderi sufficienter ex doctrina præmissa in primo cap. quia non recte arguitur à duratione æternitatis, & à coexistentia reali cum illa, ad durationem temporis, & propriam ipsarum rerum, & ad coexistentiam earum inter se secundum illam. Quare non recte infertur, inquit ille, res est realiter æternitati præsens, antequam fiat: ergo non potest realiter produci: quia quod est sub aliena mensura, potest nouiter produci in propria mensura: ergo cum res sint in æternitate, non ut in propria, sed ut in aliena mensura; nihil obstat, quo minus in propria deinde nouiter producantur, eodem modo non sequitur, plura coexistunt æternitati, ergo & inter se: æternitati enim coexistunt propter ipsius summam latitudinem, quæ omnia complectitur, coexistunt tamen ei in aliena mensura: sed inter se propria solum duratione, & mensura coexistere possunt.

Hanc tamen solutionem efficaciter impugnat quarta ratio, quæ etiam est Dur. quoniam quod in se nihil adhuc est, nihilque habet proprii esse, & propriæ durationis, quæ à suo esse non distinguitur, non potest mensuræ, & durationi alienæ coexistere: nam coexistere alteri, supponere videtur propriam rei coexistentis existentiam, ut primum, & necessarium fundamentum: futura autem, etiam necessaria, ab æterno in se nihil fuerunt, nec aliquid propriæ durationis habuerunt: ergo nec ipsi æternitati potuerunt coexistere.

Huic rationi ergo non video quid Caiet. respondeat, aut Thomistæ, eamque euidentem existimo: sed ipsa adhuc aduersarios sic virgeo. Res inferiores non dicuntur ita esse in æternitate, ut æternitas sit intrinseca, & propria ipsarum durationis: sicut enim non existunt existentia Dei, nec ipso esse Dei esse dicuntur; sic etiam nec duratione Dei dicuntur realiter durare, sed vnaquæque res, sicut in se habet suum esse, ita etiam, & suam durationem, qua vere, & realiter durare dicitur, ut disputatione 33. sæpius dictum est: solum autem res creatæ sunt in æternitate, vel illi coexistunt, sicut etiam sub tempore, & motu primi mobilis, tanquam sub extrinseca duratione, & mensura: quamuis enim æternitas non sit aliarum durationum mensura, ut disputat. 31. dictum est; tamen alijs rebus præter Deum æternitas est extrinseca quadam duratio, cui etiam illæ coexistere dicuntur: vero dicatur

Prima ratio Scoti.

Secunda eiusdem.

Tertia ratio.

Caietan. responsio.

Impugnatur quarta ratio ex Durand.

Eadem ratio virgetur amplius.

dicatur esse mensura, nunc parum interest: hoc enim, aut alio modo eternitas non tribuit rebus esse, & durationem: quomodo igitur fieri potest, ut alie res, quæ nondum verum esse, & propriam durationem habent in seipsis, æternitati, quæ est illis omnino extrinseca duratio, vlla ratione coexistere dicantur? Nam quo pacto ab æternitate comprehendendi potest, per extrinsecam tantum coexistentiam, id, quod in se nondum aliquid est? Porro æternitatem esse supra omnem durationem, hoc tantum præstat, ut res, quocunque tempore existant, æternitas complectatur: & ipsi omnes eo tempore coexistant: efficere vero non potest, ut aliquo modo ipsi coexistant ea, quæ nondum proprium esse, aut existentiam habent: nam neque aliena duratio, aut existentia potest quidpiam aliquo modo existere, aut durare: æternitas igitur, cum extrinsece alijs rebus adsit, non faciet ipsas aliquo modo esse: quare nec sibi coexistere: hoc enim in denominatione extrinseca consistit, quæ supponit verum esse ipsarum rerum quas deo nominat.

Porro hoc solum convenit cognitioni, quatenus cognitio est, ut vi sua faciat intelligenti res obiectivæ præsentis, quæ nondum sunt, quia illud esse præsentia tantum est repræsentari: potest autem repræsentari id etiam, quod est possibile tantum, sed coexistere vere nullo modo aliquid potest existentia, & duratione solum alterius rei.

Quinta ratio est ab absurdo. Quia sequeretur futura contingentia, etiam ab Angelo certo sciri: duratio enim substantiæ illius, quæ dicitur ævum, est tota simul, ut ostendimus disp. 33. ævum igitur complectitur simul omnia deinceps futura, & omnia ipsi simul coexistunt. Si igitur futurorum existentia in æternitate, causa sufficiens est, ut à Deo certo, & infallibiliter cognoscantur, erit etiam existentia futurorum in ipso ævo Angelorum, ut etiam certo ab Angelis sciantur.

Audui quosdam hoc argumento convictos concedere, futura quidem cognosci ab Angelo, non tamen ut ipsi futura, sed ut præsentia iam in suo ævo: quod est plane falsum, & absurdum. Hinc namque sequeretur ea, quæ nobis reuera futura sunt, ab Angelis certo sciri: tamen si ei sunt præsentia: quare & diem iudicii optime scient, contra illud, *De die illa nemo scit, neque Angelus Dei*. Nec alio sane modo prior sententia Deo tribuit futurorum scientiam, quam quia præsentia sunt eius æternitati: ergo iam angelis concederent id, quod Deo tribuunt.

Alij respondent cum Caietano in hoc art. hoc pacto. Quamvis ævum totum simul substantiam Angeli meratur illius tamen cognitionem, non meretur ævum, sed tempus discretum. Ex quo inferunt, ea, quæ nobis sunt futura, esse præsentia scientiæ ipsius Dei, quia hanc meretur æternitas, non minus, quam substantiam eius. Cum igitur futura sint præsentia æternitati, sunt etiam præsentia scientiæ; verum scientiæ Angeli non sunt præsentia, quia illam meretur tempus discretum, non ævum: sed sunt præsentia substantiæ Angeli, quam meretur ævum, totum simul, & permanens. Parum autem refert futura esse realiter præsentia ævo substantiæ Angeli: ut certo ab Angelo cognoscantur: si præsentia non sunt ipsi cognitioni.

Verum hæc solutio non satisfacit. Nam cum opposita opinio dicit, ex præsentia reali, futurum Deo certo cognosci, non loquitur de præsentia

obiectivæ: sic enim esset inutilis quedam repetitio, ideo scilicet cognosci à Deo futura, quia sunt obiectivæ præsentia: ac si diceremus, ideo certo cognosci, quia certo cognoscuntur: esse enim obiectivæ præsentis, idem omnino est, quod cognosci: sed loquitur de præsentia reali alicui permanenti mensuræ, & durationi intelligentis, ex qua provenit, ut obiectivæ etiam ei sint præsentia, hoc est, ut ab eo cognosci possint: ergo sicut sufficit, futura esse præsentia æternitati substantiæ Dei, aut etiam cognitionis ipsius, quæ idem cum substantia est, per præsentiam realem, ut inde deducamus, etiam præsentiam obiectivam: ita sufficiet, esse præsentia realiter ævo substantiæ Angelorum, ut etiam sint præsentia obiectivæ cognitioni ipsorum.

Sed adhuc Caiet. magis virgere possumus: quia in sententia Thomistarum est aliqua intellectio Angelorum, quam non meretur tempus discretum, sed ævum, sicut substantiam illius: huic ergo possunt esse futura omnia realiter præsentia, & ratione huius præsentia cognosci, quia sic non solum erunt præsentia Angelo secundum substantiam, sed etiam Angelo, prout intelligenti. Demum quæcunque cognitio Angeli habet perfectiorem in suo esse, & tota simul permanet pro aliqua parte temporis nostri, prout Angelo, placet, plus, aut minus in ea permanere; ergo huic poterunt futura illius partis temporis præsentia esse, & ita certo ab Angelo sciri.

Quod si aliquis dicat, debere non tantum coexistere futura intellectio Angeli secundum esse per præsentiam realem, sed etiam per præsentiam obiectivam, ut ab eo certo cognosci possint: futura autem nequeunt obiectivæ repræsentari Angelo, quocunque in sua propria duratione, & mensura præsentia sint; solutio hæc est manifeste nugatoria, & inutilem continet repetitionem, ut paulo ante notabamus. Nam si ex præsentia reali in duratione æternitatis non colligeretur obiectivæ, ut res, quæ realiter præsentis sunt Deo, ab eo cognosci: reus, sed ex præsentia obiectivâ id esset probandum; frustra laboratum esset in probandâ præsentiam æternitate: sed statim incipiendum esset ab obiectivâ & probandum, res futuras obiectivæ repræsentari Deo, & ideo cognosci. Quod si ut futurum aliquod repræsentaretur, parum referret esse: præsentis præsentia reali; frustra adducere- tur permanentia æternitatis, quæ sua duratione omnia successiva complectitur, ad probandum, Deo omnia futura esse præsentia: aut si in Deo ex reali præsentia probatur obiectivâ, in Angelo etiam videntur colligi: & hæc de priori parte nostræ opinionis.

Posterior etiam facile probari potest, primum ex dictis: nimirum hæc futurorum præsentia in æternitate commentitia est, ut peripicue ostendimus; sequitur, eam non posse esse Deo rationem cognoscendi certo futura. Deinde etiam si ea præsentia realis esset possibilis, inutilis omnino esset, ut ex ea solum deus certo sciret futura. Nam ut duabus seq. disput. ostendimus, ipsas res esse futuras, est deo optima, & propria ratio eas certo cognoscendi; quare quia prius esset rem esse futuram in sua mensura, & tempore quam præsentem in æternitate, si præsentia illa esset possibilis, ut disp. 66. c. 2. ostendimus antequam intelligerentur futura in æternitate esse præsentia, certa & infallibili scientia à Deo cognita essent.

Recentiores

*Æternitas
cur dicatur
esse supra
omnem du-
rationem.*

*Quinta ra-
tio ab ab-
surdo.*

*Recentiorum
solutio repro-
batur.*

*Matth. 24.
Matth. 23.*

*Enas. Cai-
etan. &
aliorum.*

19

Præcluditur.

20

21

*Aliorum so-
lutio as-
sumitur.*

*Secunda pars
conclusionis
probat.*

Recentiores nonnulli Thomistae hac ratione conuicti fatentur ingenue, hanc praesentiam futurorum in aeternitate necessariam non esse, ut futura certo, & infallibiliter cum sua futura existentia proprio conceptu cognoscantur; sed tantum ad hoc esse necessariam, ut scientia Dei circa futura sit intuitiva: quia putant, scientiam intuitivam vocari eam, quae fertur in rem actu praesentem. Ceterum hac necessitate nullus ex antiquis Thomistis hanc praesentiam futurorum in aeternitate posuit: sed tantum, ut certa, & infallibilis esset scientia Dei: quia antequam intelligerentur praesentia in aeternitate, videbantur ipsis non esse determinata, ut cognosci possent. Quod si semel concedamus cognosci posse futura proprio conceptu & infallibiliter, prout in se ipsis futura sunt: quid opus est, concedere etiam Deo cognitionem, quam ipsi vocant intuitivam, hoc est, eorumdem futurorum, prout praesentium in aeternitate? hac enim scientia nihil habet maioris perfectionis, quam illa, quae fertur in futura, ut in se ipsis futura sunt: imo summa perfectio videtur esse cognoscere futura, ut futura quia talia sunt, non praesentia. Cum igitur non sit necesse tribuere Deo hoc genus scientiae intuitivae futurorum, antequam in sua propria mensura praesentia sint, frustra tam difficilem opinionem de praesentia in aeternitate defendemus. Porro autem tam certam, & infallibilem esse scientiam futurorum, prout futura, quam prout praesentia sunt, constabit ex ijs, quae dicemus disput. seq. Adde quod, ut ostendimus disput. 134. scientia intuitiva non est dicenda tantum, quae fertur in praesentia secundum locum, aut tempus proprium; sed quae fertur proprio conceptu in rem non abstractam ab existentia; sed suo tempore existentem. Atque maior profecto perfectio, quae possit convenire cognitioni, est, ut feratur in res ipsas, prout ipsae sunt, aut futurae aut praeteritae, aut praesentes; quam ferri in futuras, prout praesentes.

CAP. IV.

Satisfit argumentis prioris sententiae.

24. *Augustinus. Aristoteles. Observatio prima.* *Observatio secundae. Praesentia futurorum in aeternitate quae essentia praesentia sunt.* *Deinde observandum est, rerum praesentiam apud homines esse veluti prehensionem quandam, & praecognitionem rei futurae ita consulam, & obscuram, ut quando ipsa res praesentia, sit praesens, multo clarius videatur, ac proinde cognitionem illam praesentionis muret in clariorem: quare apud nos communiter praesentia est veluti anticipata, & immatura scientia. Id quod non solum verum est in praesentia, & divinatione rerum contingentium, sed etiam necessariarum: nam &*

Astrologus aliter novit eclipsim futuram, aliter videt praesentem. Hunc modum praesciendi futura, indicavit Augustinus. 11. confessionum cap. 18. ubi ait, *Aug.* Cum ergo videri dicantur futura, non ipsa, quae nondum sunt, id est, quae futura sunt, sed eorum causa, & forsitan videntur, quae iam sunt. Ideo non futura, sed praesentia sunt iam videntibus, ex quibus futura praedicuntur. Deus autem, quae sua est in intelligendo peripicacitas, ita ad vivum intuetur res, quae nobis futurae sunt, & iudicat tali tempore esse futuras, tali autem esse praesentes, tali vero esse praeteritas; ut variatio rerum in se nihil addat, vel adimat perfectionis scientiae Dei.

Cum igitur Augustinus, Gregorius, Boethius, & Anselmus dicunt, in Deo esse praescientiam, sicut poenitentiam, improprie loquuntur de praescientia humano modo, quae est obscura quaedam rerum praesentio. Haec enim non est in Deo, sed instar huius dicitur Deus praescire: quia antequam res nobis eveniant, iam ipse novit in quo solum cum praescientia magis proprie accepta convenit: sicut Deus cum id, quod fecit, destruit, se habet instar eius, quem poeniter facti. Ac proinde in horum Patrum sententia potius Deus dicitur sentire, & scire, & videre, quam praescire, praescitire, & praevidere: quia res licet nobis futuras, ita perfecte intuetur, sicut futurae sunt, sicut nos videmus res nobis praesentes, & multo melius.

Ex hac eadem doctrina responderi facile potest ad rationem eo loco adductam pro prioris sententia. Si enim in Deo esset praescientia, seu praesentio illa imperfecta futurorum, sine dubio Deus idem bis sciret, & posterior notio perfectior esset: atque hoc absurdum contineret inferre Augustinus, si in Deo illud genus praescientiae concedamus, nam si prior Dei cognitio obscura esset propter obiecti distantiam, & absentiam; posterior propter obiecti praesentiam perfectior esset. Quod si Deus ab aeterno tam perfecte videt futura, quam sit reuera praesentia essent, quod eorum cognitio ita distincte, & proprio conceptu feratur in rem ipsam, ut quando res futura sit praesens praesentia reali, nihil muret cognitionis in Deo; merito dixit Augustinus Dei scientiam non dici praescientiam, sed scientiam, nec ipsam praevidere futura, sed videre: ac perinde se habere erga futura, atque circa praesentia. Ex quo etiam inferitur, perpetuam aliquos recentiores nolle appellare scientiam, quam Deus habet de futuris, ut futura sunt, scientiam visionis; sed scientiam simplicis intelligentiae: cum tamen Boethius iuxta doctrinam illam Augustini dicat, in Deo potius providentiam, quam praevidentiam vocari. Nam si hi auctores refugiant eam appellare scientiam visionis, dicent etiam, Deum non videre futura, sed praevidere, non scire, sed praescire.

An vero, nostro modo intelligendi possit in Deo distingui duplex modus scientiae futurae, alter ut est futurorum, alter ut est praesentiam, sicut distinguimus scientiam possibilem à scientia futurorum, facile etiam ex dictis definiri potest. Et sit, primum etiam si duplex scientia, nostro modo intelligendi, in Deo distinguatur, & ita dicamus, eandem rem non solum dupliciter, sed tripliciter à Deo cognosci: primo quatenus est solum possibile: secundo, quatenus est futura: tertio, prout est praesens, nihilominus non inferatur absurdum, quod loco superius allegato contendit Augustinus.

Aug.

25

Augustinus. Gregorius. Boethius. Anselmus. Testimonia Patrum explicantur.

Ratio ex Augustini testimonio facta soluitur.

26

Scientia futurorum in Deo est scientia visionis. Boethius. Augustinus.

27

Num scientia rerum futurarum & praesentium differat.

Prima ratio spuria.